

Előfizetési díj	
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hóra	1 "
Egyes szám ára 5 kr.	

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Összór. hasábozott gármond, sor 6 kr. Ára Bélyegdíj minden hirdetés után 80 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos (Wollzeile 22). Haasen stein és Vogler (Neuer Markt 11). Postau: Lang Leopold (Erzsebet-tér 9. z.

Nyilttéri ozikkok

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesb czikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET” politikai és közgazd. napilap

nyolczadik negyedévi folyamára.

A közelgő új negyedév küszöbén, a nélkül, hogy új program-adásnak szükségét látnók, egyszerűen fölkerjük lapunk t. pártolót hogy előfizetéseiket idején megtenni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében fenakadás történjék.

A „Kelet”, mint eddig, ezután is hiv képviselője lesz az erdélyi résznek érdekeinek, s mig mulaszthatatlan kötelességének tartja az anyahonnal való unio rendszeres keresztülvitele mellett küzdeni, viszont nem téveszti szem elől a historiai mult által teremtet specialis viszonyok tekintetbe vételét, s annyival inkább most, midőn a királyi biztosság megszüntetése folytán, még jobban előtérbe lép annak szükségessége, hogy minden felmerülő sajátlagos kérdés földerítését a nyilvánosság közegei, az erdélyrészi lapok, tekintsék elengedhetlen feladatuknak.

Ezt a feladatot jövőre is tőlünk telhetőleg betöltjük s munkatársaink tekintélyes csoportja remélénünk engedi e törekvés sikerét, ha t. előfizetőink eddig tanusított támogatásukban ezután is részesítenek s maga az ország-rész intelligentiája lapunkat tekinti — mint eddig — a vidéki érdekek készséges közlönyéül.

E szellemi és anyagi támogatás reményében nyitjuk meg az előfizetést.

Szász Béla,
felelős szerkesztő.

A „KELET” előfizetési ára:

Okt.—decz.	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

Az előfizetés pénzek, legczélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

„KELET” TÁRCZÁJA.

Gyászlapok

a torradalom idejéből.

A zarándvármegyei oláh-lázadásnak 1848. évi márczius 15-től 1849. junius végeig terjedő rövid történeti vázlata.

Ira: ifj. Baternay Imre örök gyászemlékű vele szenvetett jó barátai számára.

1850.

VI.

A sors fordulata.

(Folytatás.)

A sereg visszatérése alkalmával, Körösbányán, N. Halmágyon, a fosztás helyén a haditörvényszék által a halálra ítelt főbb czinkosok közt Nobili, Kendi, Zelentai és négy fölázító oláh pap bitófán végeztették ki.

Más nap e hó 12-én kivonult az egész sereg Arad felé a menekült magyarsággal együtt, kivéve egy nehányat, kik vagyonukat sajnálva, vagy öreg-ségök miatt ki nem mentek vagy mehettek.

A magyar táborral kivándoroltak, Batyán, Szt. Anna, Arad, Belényes és N.-Várad környékén telepedtek le, hol a helybeli lakosok által, az elszegényedett és mindentől megfosztott szerencsétlenek élelemmel és egyéb szükségességekkel a lehetőségig elláttattak. Miért is az ily nemesszivű polgárok, minden igaz magyar hazafi háláját és köszönetét kiérdemelték.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálok.

Hirdetési díjainkat, hogy a vidéki t. iparosok is egyenlő kedvezményben részesüljenek — a kolozsváriakkal, jövőre az egész erdélyi részekben felényire szállítjuk le, mit hazánk összes iparosainak becses figyelmébe ajánlunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

Egy socialis kérdés.

IV.

(M.A.) A kiválmak teljes magaslatáról, a mint azokat p. Mazzini formulázta, természetesen fényes sors mosolyog a munkás elő s annyival kecsegtetőbb hatást gyakorolhat reá, mert erőszak és jogsértés nélkül van kilátásba helyezve: „nem sértve a megszerzett jogokat, nem itélve el a multat, nem semmisítve meg a társadalom egy elemét sem, jövőre minden tulajdonnak a munkához kell folyni.” Ily ajánlatok nagyon is megfeythetővé teszik a tulzást kiválmak mértékében. Hogy azonban a czélt, mely által mint Prondhon-nál a munkáskérdés egyszerűen mellőztetnék, mert a töketulajdonos és munkás közt mi különbség sem lenne többé, nyugalmas uton, kizárólag saját erőik s eszközeik által nem érhetik el s hogy ahoz az államhatalom közrehatása is szükséges, azt magok a munkások is be kezdik látni s azon meggyőződéshez jutnak, miszerint előbb az államhatalom ntán kell törniök s a törvényhozási tért meghódítani, hogy azokat aztán saját érdekeikre felhasználhassák. S a socialismus legkárosb hatása, hogy a munkásokat ily tévutra vezérli; közönyös el enben a mód, melylyel a munkások a törvényhozói hatalmat felhasználják, akár Saint-Simon szerint az örökjogot törölven el, akár pedig Louis Blancot és Lasselle-t követve — külön adót vetvén a gazdagokra, s annak bevételét közös kézműiparra a munkásoknak engedvén.

Csak hogy a socialismus a veszélyes tan mellett, hogy a munkásoknak politikai uton kell keresni a boldogulást, magában hordja az ellenmérgét is. A czélt tudnillik, melyhez ezen ut vezérelne, oly magasra tűzi; tulzásait, minő p. minden tulajdonnak a munkásokra ruházása, elannyira tulhajtja, hogy a munkások tulnyomó többsége is kételkedve rázza fejét s nem annyira elérhető valóságot, mint inkább ingerlően szí-

nezett képet lát benne. A baj csak az, hogy a leglényegeseb pontban, a kormányhatalomnak a munkáskérdésre vonatkozó felhasználásában hatalmas támogatásra tett szert a socialismus.

Ujabb időkben a pártok csaknem minde-ütt aggodalmat keltő módon használják fel saját céljaikra a munkáskérdést. Mindenik támogatni akarja a munkásosztályt s program-jába veszi fel a munkáskérdés megoldását, még pedig oly formán, hogy beismeri a munkások számára külségly szükségét, többé kevésbbé kárhoztatja a munkaadókat s ellenükben a kormány vagy törvényhozás támogatását akarja igénybe vétetni. Alig tartatik napjainkban politikai vagy egyházi gyűlés, a melynek zászláján ott ne látnók a „munkás osztályok sorsának megjavításá”-t. Az infallibilisták s ó-katholicusok németországi összejövetele, a darmstadt-i protestans gyűlés és annak ellenlábasa Berlinben, a különböző államok socialdemokratáinak s az angol tory-knak értekezletei egyaránt kimondták annak szükségességét, hogy a munkáskérdés, vagyis a munkadíj kérdése nem dönthető el a munkás és munkaadó, hanem csak is a törvényhozás által.

Mindez épen alkalmas arra, hogy egészen megzavarja a munkások fejében még netalán létező egészséges eszméket. Ha nemcsak a kárhoztatott socialisták, de azoknak leghatározottabb ellentélei is így szólnak a munkás előtt: „nem szükséges állásodat kizárólag saját erőid által megalapítani s megjobbitni; hamis azon eddigi nézet, hogy a bért a munka és munkaadók versenyének kell meghatározni; a törvényhozás van hivatat biztosítani azt, a mi neked szükséges,” — csak természetesen találhatjuk, hogy a munkás ily beszédeknek örömet ad hitelt s azt képzeli, hogy szerény állásából a társadalom központjára lőn helyezve s kedvez-zést vált a pártoknak, melyek versenyezve igérik számára segélyeket. E tény jelentőségét teljesen méltányolni képes. Látja, miként egyházi és politikai kérdésekben keresett s fel fogja azt, hogy segélyének előre jelzett árárt igényelni is lehet. Az angol munkások már is jelét adták a helyzet átértésének, kinyilatkoztatván, hogy azon pártot fogják támogatni, a mely biztosítandja őket követeléseiknek törvényhozási kielégítése iránt s erre célzó alkudozások már folyamatban is vannak a pártok s a munkásegyletek közt.

A socialisticus rendszerek s még inkább a pártok beavatkozása ily módon egészen politiceivá alakíták a munkáskérdést. A munkás nem

bajlódik többé avval, hogy miként használja fel a helyzete fölött uralkodó viszonyokat s hogyan eszközöljön ki nagyobb bért a munkaadótól, hanem hogy melyik pártot juttassa támogatása által a politikai hatalom birtokához, hogy aztán a törvényhozás által a munkaadó béremelésére s a munkaidő megrövidítésére kényszeríttessék.

E sajátosság az, a mi napjainkban a munkáskérdést lényegesen megkülönbözteti annak régibb alakjától. A cél és tárgy különben azonosak s végeredményökben minél magasb bér kinyerésében állanak. Csak az ut más, a melyen egy része a munkásoknak jelenleg halad. A munka-megszüntetések rendszere sokat vesztett jelentőségéből; a helyett, hogy a munka kevesbitése által igyekeznének a munkaadót zavarba hozni, törvény által akarják őt a munkások kényszeríteni s hogy e törvényt kinyerhessék, a nemzetgazdasági helyett a politikai agitatio terére lépnek. Nem a munkáskérdés természetében rejlik a veszély, hanem inkább abban, a mi mesterségesen ahoz lőn erőltetve, összeköttetésben a kor nagy kérdéseivel. Ha sikerülni fog e köteléket ismét feloldani, az által az aggodalmak minden oka is el lesz osztatva.

— A középtanodák szervezete érdekében szszehivott miniszteri értekezlet, nov. 6 esti 6 órára szép számú tagot hozott egybe az akademia Kisfaludy-termébe.

A miniszter az értekezletet rövid bevezető beszéddel megnyitván, melyben kiemelte, hogy ez nem enquète, hanem egyszerű eszmecserre s így határozathozatalra sincs hivatat; hogy épen ezért minden szakértőt meg nem hivatott, hanem a saját útján minden nyilatkozatot szivesen fogad, valamint a kitérő megjegyzéseket is szivesen veszi; végre, hogy az értekezlet működése a tanügyi tanács hasonló foglalkozásával nem áll ellentétben: — az első kérdés lett azonnal kiützte, melyre az általánosfelelet az volt, hogy gymnasiumaink jelen szervezete és módszere mellett azon feladatának, hogy az ifjúságot a magasabb miveltséget czélzó egyetemi tanulása elő-készítsék, — nem felel meg.

A második kérdésre, hogy mikben rejlik e hiány oka? A felelet az volt, hogy ez mind a rendszerben, melyben az al-s főgymasiumi parallelismus helytelenül vétetett fel; a tantárgyak sokasága és rendszeretlen összehalmozásában, a tacerők általános és helyi, ugy mennyiségi, mint minőségi elégtelenségében, de legkivált a helytelen módszerben keresen-

ből kivitetett 3500 székely, e megyében bevonultak, de már ezekkel az oláhok nem mertek szembezállani és így ott szállásoltak mint egy február 16-ig, midőn felsőbb parancs következtében a székelyek a szomszéd Hunyadmegyében átszálltak, mire az ott maradt magyar vezér is erejét elégtelennek tartván csapatjával Magyarhonba vonult.

Épen ez időtájban küldetett egy erős osztály lovas és gyalog magyarság Zarándmegyén keresztül N.-Váradra, ezen csapatból számtalan Hunyadmegyei és más megyebeli nők, gyermekek kívántak Magyarhonba menekülni, de alig érkezték meg Gyalu-Maréhoz*) már is az oláhoktól megtámadtattak, azonban kevés ideig tartó csatázás után, csekély veszteséggel keresztül törtek és minden további akadály nélkül N.-Váradra kimenekültek. Ezeket csakhamar követte mintegy 100 főből álló katonai beteg, ugy szintén 200 at meghaladó menekülni akaró polgári egyének, 80 Lehel huszár kíséretében, kik hasonlóképen ugyanezen veszélyes helyen nagy számú oláh-ságtól kedvező állásból megtámadtattak, minden meg-feszített erőlködésük mellett sem győzhettek, sőt annyira körülvétettek, hogy néhány Dévára visszaterő magyar menekvőkön és Brádig szaladó néhány huszáron kívül a többi — nem vére tekintetbe öregek, gyermekek és nők rimázkodásait, a betegek és sebesültek száralomra méltó állapotban — s kivétel nélkül lekoncoltattak és egy a közel dombon levő mocsáros nagy verembe behánytatván, csak kevés földdel takartattak be.

(Foly. köv.)

*) Gyalu-Mare, hogy mely elválasztja Zarándot Hunyadmegyétől, régebben pedig a két testvérháza egymástól.

VII.

Áldozatok.

Ha a sirban megszáradt sziveket
Mind egy halomra hordanák,
S meggyujtanák,
Ki mondja meg:
Hány szívű lenne majd e láng?

Petőfi S.

A magyar sereg kivonulása után, az itt, ott édes övéik körében elmaradt magyar polgárok u. m. Kristóri Mihály, Ung Miklós, Tompos János, Keresztes Elek, Szöcs András és Ribitzai István, az azonnal visszatért agyargó oláhok által rablásba ejtettek. Kezeiket keményen hátra kötözve — a már hó lepte uton — egy ingben, mezitláb, kimondhatlan lealacsonyító bántalmakkal illetve őket, Körösbányára hurcozták, hol a közös hon boldogítására 80 — 90 évet munkásan átélt becsületben megöszült férfiak (csupán születési vétségökért, mert magysrok) vérpadra lépni kényszerítették s bitóra itélve önké-zükkel tették nyakokra az életet örökre elfojtó zsinoget s így Ribitzai Istvánt kivéve, mindnyáján... bitón halltak meg egyenkint. Ribitzai István az emberiség felett örködő istenség kegyelméből, ugyan ez uttal a szenvedők közül életét, egy katonai elbocsátó levéllel megmenté, de azt később még sem használhatta életének nátra levő napjai biztosítására a mert a mezőn ide s tova bujkálván egy berekben — mit menhelyül használt — vadállatként, az oláhok által agyonlövetett. Hasonlóan jártak: Gyarmathi Mihály, Kristóri Pál és Ungod László. Ezután az oláhok visszatérve Brádra, a magyarok épületeiben nemcsak a megmaradt kevés bitorokat széttűzták, hanem azoknak még falait is lerombol-ni kezdtették, ugy annyira, hogy minden magyar épület tökéletesen laktalanná lett.

VIII.

Kérlelhetlen verboszu.

Ha majd az égnek halgatag felében
Halvány sugárt a hold a földre vet:
A temetőnek küszöbét állpésem,
S fejem lehajtom sirhalmod felett.

Petőfi S.

Több vizsláros körülmény után, 1849-ik év, januárius havában, a rend helyreállítás kedvéért Be-ke őrnagy mint vezér, egy csapattal és azon kívül még mult év július havában a ráczok ellen Erdély-

mely részint az egyetemeszert előlában, részint a rosz tankönyvek és megnehezítő modor alkalmazásában, részint pedig abban nyilatkozik, hogy megfelelő s főleg az érzéketlenségre vonatkozó tanszerek nem alkalmazásában nyilatkozik. Egy osztályban csak 40 tanulót lát felvehetőnek az értekezlet.

A harmadik kérdés, mi oka a latin és görög nyelv hanyatlásának s az utóbbi iránt nyilatkozó el-lenszenynek? Az általános felelet társadalmi tév fogalmainkon kívül, szintén a módszer hiányaiban keresi a bajt. De téves felfogást lát az értekezlet a czél körül is, mely nem grammatikalis miveltséget, hanem a klasszikus nyelvekből vonandó human műveltséget követeli.

A negyedik kérdés, mely a reáltanodák hiányára vonatkozik, feleletül a gymnasiumnál előforduló hiányokon kívül, a tanévek kevés száma (6 év-hozatott fel. Ezzel szemben több tanévet és a tan-tárgyak halmozottságának megszüntetését némely hu-man műveltségére szolgáló tantárgyak felvételét ajánl-ja az értekezlet.

— A bankkérdés ügyében a „P. L.” szerint a miniszterelnök tegnap táviratilag értesített, hogy az erre vonatkozó terjedelmes jegyzőkönyvek, a Fel-sége jóváhagyásával ellátva, az osztrák kormányhoz tétettek át, mely most már azon helyzetben lesz, hogy a nemzeti bank által várt közbenjárását a magyar fiókok dotációjának fölemelése érdekében érvényesítse. Kerkápoly pénzügyminiszter, kinek költségvetése a pénzügyi bizottságban épen most tárgyalatik, e tár-gyalás befejezése után azonnal Bécsbe fog menni, hogy személyesen sürgesse az ügyet, és reméli, hogy ott néhány nap alatt ki fogja eszközölni a kívánt eredményt.

Bukuresti szemle.

A példabeszéd szerint, az ember a mint veti ágyát, úgy alszik. Costáchi Rosettáchi ur, a 48-ban vitázni megszalladt demagóg, majd könyvtáros és kul-tuszminiszter önként száműzvé magát, mert itt senkisémet bántotta, ugyan csak veti magának az ágyat Párisban, mióta beállott a román nemzet bi-zománnyosságának. Mig az egyik kezével a privát megbízásokat intézi, pl. csipkét topánt sat. küldöz-get, az alatt a másikkal ünti a Romanul számára a négy hasábos leveleket. Teljék kedve rajta, hisz a sorskereke forgandó csak a magyar nemzetet ne pisz-kolná többet. Így kihíva érem magamat ottan-ottan fölemlíteni e fanariota görögöből románá avangero-zott öreg dühöncz eszelőskedéseit, ki azt hiszi, hogy Mózesként a sinai hegyről küldözgeti a Szajna partjáról a Dimboviczához böles leveleit s hogy itt azokat a tiparanes módjára fogadják. Ahoz nincs közöm, hogy az I. Károlyt imádó patriotból, egy villany-űtésre republikán lett, privat gessefturi ez nála mint sok egyéb volt, de hogy hamisan koholt ámitásaival az egész román nemzetet szeretné a Magyarhaza fel-gyújtására uszítani, ez nyilván csak egy Rozettától telhetik ki. A „Romanul” ugyanis néhány vezércik-kében azon gyalázatos hirt szórja olvasói közé, hogy a magyar nemzet, tudnivaló Gr. Andrássy vezérlete alatt a német császár Gens d'armes-ja lett, ők buk-tatták meg Konstantinápolyból a becsületes angol francia politikát, ők állították a miniszteri székbe Midhat basát s általa egyenesen a románok és sla-vok szabadságának megsemmisítését célozták. Szer-bia, Romania, Montenegro már már a haláltorkába jutottak volna de az armány hamar megbukott, gr. Andrássy Bismark Stambulban lejárták magukat és angol-francia politika ismét diadalát ünnepli. Kelet népei austria-magyar birodalmunktól és a német császárságtól csak rabláncokat, ellenben Angol és Franciaországtól mindig szabadságot, függetlensé-get remélhetnek.

A ki csak futólag olvasta a francia és angol lapok öröm üngöseit, Miháid külügyérre nevez-tetése felett, bámulni fog ily alávalóságban. Ha-nem önkének sohasem kell szem elől téveszteni a vörösek politikáját s akkor nem bámulnak, hanem így szólhatnak: „Értelek szép madár!” A vörösek-nek bizonyos haláluk az, ha Magyarországon a dualis vagy bármint alapon consolidálhatik. Nekik zavar forradalom, tűz viz kell. „Oru cu pusca, oru cu fuine”, csak pusztuljon el a román nemzet ezredéves ellensége? a magyar és ennek szövetségese a német s jöjhessen haza Párisból — a hova senki sem hitta — a nagy commissarius. Emlékezhettek önök, hogy Cousa bukása előtt néhány hónappal Bretono vette volt nyakába a világot s haza sem jött, mig új fe-jedelmet nem hozott, de a kire most ugyancsak du-zog. Most Rozettáchirol terjesztik azt a hirt; hogy ő is új vódát s még inkább köztársasági elnököt hozand. Beszélhet aztán a rendpárt minden lapja, hogy Rozetti egy áráló, hogy a magyar nemzetet hamisan vádolja, rágalmazza. Pedig mégis beszél és fog beszélni mind addig, mig az ámitók ideje le fog tünni s helyesen is teszi, mert ily pokoli ko-holmányokkal szemben hallgatni, egy volna a haza árulással.

Szegény Romania! rólad is elmondhatná Pe-tőfi: „Oly szép ország, oly virító!” Különösen az őszi hónapok páratlan kedvesek. Még októberben is járja a nyári fehér pantalló és mellény. A természet mielőtt halálra menne, még egyszer kitárja itt egész pompáját. Az őszi vetések újabb forgalmat idéztek elő a kikötőkben. Az idei sőt múlt évi tartalék ter-

mest is mind eltakarították a gőzös és vitorlás ha-jók. A pénz forgalom s ezzel a szokott pazarfény-űzés ismét lendületet vettek. A rutabbnál rutabb külföldi divatok itt — mint másutt is — megtalál-ják utánzóikat s mi komoly (?) férfiak a nők eine-támadó kérdéseire: monsiur, est ceque vous me trouvez ridicule? En megadással kell, hogy vála-szoljuk most madame! Dieu m' en garde! Vous édet a' la mode! Vajba ezt e módi országot ne tenné tönkre a rut pártviszály. A rendpárt, a mi töle te-lik, nem is mulasztja el Jelenleg egy földhittel in-tézet létesítésén fáradoznak a nagy birtokosok. Ez a valódi Salvator, nem pedig a vörösek fűgője, melyet a szegény népnek a Tiszáig mutogatnak.

Közbeszéd szerint eddig tíz ezer zsidó ment el innen Amerikába, higgye ki a hiszi. En azt hiszem, hogy a jásvásári új lapot az A peretoruit — védő — nem azért alapították. Vederemo.

Báró Schlechta fozstrák-magyar consul szabad-ságából visszatért és az ügyek vezetését azonnal át-vette. A vörös lapok njonganak azon, hogy a fran-czia külügyér a zsidók polgárosítása ügyében az ame-rikainak kiterő választ adott. Zsidó emantipatio és román liberalismus, ki volna képes ezt a kettőt összeegyeztetni.

A királyföld rendezése.

A szász föld közigazgatási rendezését tárgyzó törvényjavaslat e napokban fog az országgyűlés elé terjesztetni. Ez ügyre nézve a „M. Politika” eze-ket írja:

A rendezés alapvonalai, mint biztos forrásból értesülünk, a következők: Az eddigi szász munici-piumok (7 szék, 2 vidék) ezután is megmaradnak: a székek a területükön levő kir. városokkal egy-egy törvényhatóságot képeznek; mindnyájának élén áll a szász-ispán (comes), ki főispáni jogokat gyakorol; a törvényhatóságok közvetlenül a ministerium alá rendelvek: a szász nemzeti universitás hatásköre egyedül a közös nemzeti vagyon igazgatására szorí-tkozik.

Vannak a szászok között sokan, kik régi tö-rekvéseikből, vagy mondjuk kegyeletes eszméikből, a mennyit annyit megmentendők, azt óhajtkák, hogy a szász universitás a ministeriumot és a tervnyha-tóságokat közvetítő politikai hatóságok középen.

Nem hisszük, hogy bővebb indoklásra volna szükségünk annak kimutatására, hogy ilyen közveti-tő közeg közigazgatás szempontjából nemcsak fölös-leges, hanem akadály is fogna lenni; s így elve-tendő.

De szintoly világos, hogy a szász universitás-nak politikai közege alakítása magasabb politikai szempontokból sem volna megengedhető. Mert poli-ikai hatásköre a szász universitás a szász politikai centrumának jellemével ruházna föl; és a külön szász nemzeti territorium csaképpél örökítő: mely egy-résről a szász földön nagyszámmal lakó románok é-rzésébe ütközik; de másrésről a magyar állam lé-telével ellentétes rokon törekvéseknek buzdításul, a a nemzeti politikai területek eszméjének gyakorlati mintájaul szolgálja.

Sajnálattal halljuk, hogy a ministerelnök e pont-ban egyezményre hajlandónak mutatkozik. Nem ha-bozunk kimondani, hogy az e pontbani engedékeny-ség a magyar nemzeti politikának sarkalatos elveibe ütköznék és a magyar kormányzatra a tévora terv-telenség bolyegét sútná.

Lehetnek és vannak az 1848-iki törvényeknek nagyobb-kisebb érdemei, melyek vitatárgyát képez-hetik: de sarkalatos és semmiféle magyar politikus által kétségbe nem vonható érdemök, legnagyobbse-rű eredményök az, hogy önálló nemzeti kormányt alapítottak meg. Ennek földadata, mint a vestatúzet örökké ébren tartani ezen ország lakóiban, a ma-gyar korona, magyar állam, magyar kormány léte-zésének s hatalmának öntudatát, és pedig akár tet-szik, akár nem.

E nagy eszmének a sok feudalis intézménynyel és egyéni, testületi, valamint municipalis privilegi-umokkal, helyes, messzelátó politikából fölládoztunk eddig becseseknek tartott önkormányzati jogokat is, mert a nemzet ösztönserőleg érzi, hogy a magyar állam fogalmát nem localis, hanem nemzeti önkor-mányszat, vagyis erős magyar kormány tettegesit-heti csak.

Nem kívánjuk mi senkitől, hogy a viszonyo-magasszempontból comprehensiv elmével átollelve egy tervszert egységes politikát alkosson magának: de a ministerelnökről, minden egyezkedési szenvedélye da-czára föl kell tennünk, hogy ilyen tervszert egysé-ges politikával bir; melynek, ha nem szabad is me-vennek lenni, s az oportunitások előjelgelázközní, de a melynek lényege és főelvei nem képezhetik meg-alkuvás tárgyát.

Már pedig nehéz volna megmondani, hogy mi ozélja volt és mi értelme legyen Erdély uniójának? ha csak az nem, hogy az erdélyi terület a magyar-országi területtel egy törvény, egy kormányzat ala-tti egységes államot képezzen?

Nem szükség, nem szabad, nincs is ok rá, hogy most, mindön Magyarországnak egy a mult minden békiből kibontakozott modern államná ala-kítása a törvényhozás és a nemzeti közérzetlet min-den egyebet háttérbe toló aspiratiója — ilyen a főcélit compromittáló ugynevezett engedményekkel vá-sárolhassék na a szászoktól, holnap például a bud-

pestiektől egy köztörvény iránt való kegyes tet-szésök.

Becsüljük mi a szászokat, mint egy mivelt, szorgalmas népet. Az ő történeti, irodalmi, anyagi, s culturalis érdkeik megóvására nyitra áll az egye-sületi, társadalmi tér. De különleges politikai állás nem fér meg már a mai állan keretében sem egy, sem más népfaj számára.

Az erd. Muzeum részére 1872. october ha-vában beküldött adományok jegyzéke.

I. Könyvek: A cs. kir. udvarmesterei hiva-taltól, Kunstwerke der Schatzkammer des oesterr. Keiserstaates. 11—14 füzet. — Kolozsvár város kö-zönségétől, Jakab Elek Kolozsvár tört. I. köt. Ok-leveltár I. köt. és Rajzok Kolozsvár történetéhez. Kolozsvár 1870. — Brassai Sámuelről, The Athenae-um. London. 1872. I. félév. — K. Papp Miklós nyom-dájából 18 db. nyomtatvány. — Bettelheim testvérek aradi nyomdájából 1 drb. — A gy. fejevári püspöki nyomdából 2 db. — Imreh Sándor m. vásárhelyi nyomdájából 11 db. Gött János és fia brassai nyom-dájából 2 dr. — Römer és Kammer brassai nyomdájából 1 db. nyomtatvány.

II. Régiségek és érmek: Tompa Imrétől 7 db ezüst pénz, Övr: Végh Andrástól két régi virág-taró kőből.

III. Természeti tárgyak: Haller Rezsőtől 1 sus sorofa ♂ (vadkan). — A személyzet saját gyűjté-se 1 scolopax rusticola (erdei szalonka, ♂, 1 galli-nula porzana (vizi csirke) ♀, 2 rana esculenta (kees-ke béka.)

BELFÖLD.

A küküllő megyei kölcsönös tűzkárbiz-tosító társulat.

(Vége.)

Ha most ezen 3% díjrovatalt a lefolyt 4 1/2-ére felosszuk, kitűnik, hogy a küküllő megyei kölcsönös tűzkárbiztosító tagjai évenként 72 krajczár biz-tosítási díjt fizettek 100 forint biztosított érték után, melyet más biztosító-intézetnél fel nem található kedvező eredményként tekinthetünk, holott be kell vallanom, hogy az ifjú társulat, kiszabott működési körében, még távolról sem foglal oly terjedelmet, minőt tisztán humanisticus irányzatából folyó elő-nyeiivel hivatva van elérni, mers hiszen e megye területén levő 17,133 lak- és több mint 32000 gazdasági épületnek a főbbi számokban — alig találjuk 5%-kát biztosítva.

Mindazonáltal megnyugvást találhatunk e kez-detben, ha figyelembe vesszük, hogy más fejlettebb államokban is a biztosítás eszméje és k lassan birt-gyökeret verni, midőn itt is észlelhetjük, hogy a minő léptekkel terjed e megyei társulat jótékony-ságának felmerése, azon mérvben nyeri évenkénti gyar-apolását is, melynél fogva bizton föltehetjük, hogy a fokozatos gazdasági fejlődés, a nép értelmiségének fejlődése és terjedése, a biztosítási intézmény meg-honosítását fogja eredményezni.

Hogy azonban a szerény körben mozgó me-gyei biztosító-társulatnak — jeleztem előnye — (melylyel főtartása is indokolható) annál biztosab-ban kitűnjék, szükség, hogy más valamely nyeresé-kedő társulattal is összehasonlítottassék — e czélból tegyük meg — többeket mellőzve — az összehason-lítás, tudtomra ez idő szerint legmérsékeltőbb díj-szabással bíró „Victoria” czimű tűzkárbiztosító-tár-sulattal.

E társulat az épületek biztosítására VIII fő-osztályt állított fel, melybe a közökeket tetszése szerint sorozza.

A főosztályok fokozatos emelkedésű külön díj-szabással bírnak.

Ezen kívül mindenik főosztály még külön-böző alosztályra oszlik, megannyi különböző díjfo-kozattal, mig ismét

a gyárak egészen külön díjszabás alá esnek.

A főosztályok következő külön díjfokozat alá eső alosztályokat tartalmaznak, u. m.

az 1-6 al. soroztatnak cseréptető alatti kő- vagy téglapépületek,

a 2-ik „ „ „ „ faépületek,

a 3-ik „ „ „ „ zsendélytető „ kő- vagy téglapépületek,

a 4-ik „ „ „ „ faépületek,

az 5-ik „ „ „ „ szalma- vagy nád tető alatti kőépületek,

a 6-ik „ „ „ „ kő- faépületek.

Ezen főosztályzatok közül legkedvezőbb eset-ben megyénkre alkalmazható az V. főosztály, mely-nek díjszabásai szerint: a) cseréptető alatti kőépület biztosítási díja 100 forint után 55 kr.; b) zsendély-tető alatti kőépület 100 kr.; c) faépület 150 kr.; d) szal-mafedél alatti kőépület 250 kr. és e) szalmafedél alatti faépület biztosítási díja 100 forint után 300 kr., azaz 3% — e díjfokozaton kívül a biztosító fizetni köteles még irodai díj czim alatt 5 forintot, biztosítási díj után 50 kr. és a megfelelő fokozat szerinti bolyeg-illetéket.

Már most, ha tekintetbe vesszük, hogy e me-gyében, fájdalom, az épületek legnagyobb része még mindig szalmával fedett faépület, melyért éven-kint 3% biztosítási díj lenne fizetendő, tehát épen azon összeg, melylyel a megyei kölcsönös biztosító-

intézetnél, mint főnnebb kimutattam, 4 év és 3 hó-napi biztosítása lett fedezve, önként kitűnik azon fontos előny, melylyel eme emberbarátias alapokra fektetett kölcsönös biztosító-társulatnál, mint már elöadtam, a takarmány, gabona stb az épületekkel ugyanegy eljárás alá esik a főállása-telát 4 1/2 év alatt összesen 3% biztosítási díjt vett igénybe, ad-dig a „Victoria”-nál emlitemek osztály szerint a ha-sondiztatás negyedévenként igényli a 3%-köt; e szerint tehát e számadatok kétségen kívülé teszik e megyei társulat előnyeit, s mindenkit meggyőz-hetnek a felől, hogy főtartása és lehető gyarapítá-sa Küküllő megye földmivelő lakosainak legfőbb szük-ségei közé sorozható, és hogy Küküllő megye képvi-selő-bizottságát a megyei lakosság jól felfogott ér-deke vezette ama üdvös intézmény életbeléptetésére, melynek már most csak gyarapolást és terjedést ki-vánhatunk, hogy ne legyen Küküllő megyének polgá-ra, kit a véletlen tüzesetek vagyontalaná tehessenek és ebből folyó keserű szenvedéseit, nélkülözéseit a fele-baráti szeretet könyörmorzsáival legyen kénytelen enyhíteni.

Es ezel talán be is fejezhetném a küküllő-megyei kölcsönös tűzkárbiztosító-intézet ismertetését ha nem volna helyén — ez intézménnyel közvet-len kapcsolatban álló — még egy körülménynek fel-hozatala, legyen tehát szabad igen röviden erre is kitérnem.

Emlités nélkül nem hagyható a kölcsönös biz-tosító intézet általánosán felhozott azon ányoldalak, melyszerint történhet nagyobb mérvű károsodások esetén, a tagokra alig megbirható rovatul súlyosul.

E tekintetben e megyei társulat szabályzata azon intézkedéssel kívánta az esetleghes tulterhes kirovást mérsékelni, melyszerint t. i. az egy évi leg-magasabb díjszabást 3%-ban állapította meg.

Való ugyan, hogy ily kivételes esetben a ká-rosltak nem juthatnak rögtön teljes kártérítéshez, de a 3%-ból befolyó összeg aránylagos felosztásából, mindenesetre részesül mindenik annyiban, hogy a bekövetkezés új rovatat kiiráság legégetőbb szükség-seit pótolhatja. Ezen eljárásban tehát a biztosítottak teljes kártalanításuk iránt megnyugvást találhatnak, mig a biztosítók e rendkívüli esetben is nem ter-helhetnek nagyobb fizetéssel, mintha valamely nye-részkedő társulatnál fizették volna be a rendes díjt.

Andrássy István.

N.-Enyed, nov. 5-én. 1872.

A N.-Enyeden állomásozó honvéd zászlóalaj zászlószentelési ünnepe e hó 3-án ment végbe. Az ünnepélyes isteni tisztelet után, melyet erdélyi püspök Fogarassy Mihály fényes segédlettel végezett, az ünnepély legérdekesebb mozzanata a szegverés kö-vetkezett. Honvéd tábornok Gráf hazafias szellemű beszéd kíséretében honvédeink zászlóját a verénylő százados Szász Dániel kezébe adván, az zászlóaljára tett rövid visszaemlékezés után százada legénységé-nek nyújtotta át a zászlót.

Erre dr. Éltés Károly, ki a u.-szebeni honvéd zászlószentelési ünnepélyen is szónokolt, lépett a templom előtti téren felállított, emelvényre, s egy erő- és tartalomteljes, az ünnepies mozzanat jelen-tőségéhez mért beszédet tartott.

Beszédének sulypontját a hazaszeretet és iste-ni félelem, mint a királyok királyának félelme ké-pezte. Majd erre reformatus lelkész Fülöp tartott hazafias szónoklatot, kit a szószeren egy román lel-kész váltott fel anyanyelvén tartott beszédével. Mind-három beszéd a majdnem beláthatlan néptömeg ró-széről dörgő öljenekkel fogadtatott.

Különösen dr. Éltés beszédét sokszoros öljen, helyes, ugyan! szavak szakították meg az ünnepé-lyes csend közepette.

Miután a lezénység letette esküjét, a k.-fehér-vári zenekar dallamainak kíséretében elléptetett a honvédzászlóalj.

Erre az ünnepélyre hivatalosak br. Kemény István szombordi birtokára vonultak ki, hol a neve-zett főur a szépszámu vendégeket a legszívesebben házigazdaként fogadta.

A megáradt toastok sűrű özönében igen sok pohárköszöntést hallottunk, melyek közül csak a ne-vezetesebbeket jegyzem ide.

Gráf honvédtábornok a felséges királyi párért és családjáért köszöntött poharat; majd ismét József főherczegért, mint a honvédség buzgó főparancsno-káért.

Báró Kemény minstorelnök Lónyayt áltette; miről a ministerelnök megyei főispán Pogány György által, még a lakoma folyamán táviratilag értesít-tetett. Általában a kastély gyönyörű parkjától ko-szorozott ebédterem szinte leroskadt a legpompá-sabb ételek és italok gazdag tartalmától. Fogarassy Mihály erdélyi püspök a zászlóanyáért és férjeért, a házúr az erdélyi püspökért, Bély György gróf Andrássyért, báró Kemény István a honvédekért, Élt-es Szász Dániel százados és honvédparancsnokért, Gáspár tanfelügyelő a három szónokért ártették poharaikat.

Délután a vendégek Csombordról N.-Enyedre tértek vissza, hol este egy fényes táncmulatság rendeztetett.

Nyilatkozat

A „Kelet“ 255-ik számában idelől megjelent értesítésre, a közelebről megnyitandó vidua ügyben.

Alólirt fel voltam ugyan szólítva a mostan felállított torna-vivoda egylet igazgatósága által f. év sept. 22-ről (de ezt csak is a napokban történt hazatértem után kaphatam kézhez) az iránt, hogy az 1834-ben alapított vivó intézetnek készpénzbe befizetve volt, és jelenleg költveléiben meglevő összeget átengedném, indokolva, hogy ezen alap a előbbi alapítók rendelkezése szerint csak is vivó-intézeti cölökra voltak adományozva. Ezen felszólításra még a máj napig semmi nyilatkozatot nem tettem, sőt nem is tehettem, nem lévén az említett töke az én tulajdonom. Mindenesetre előbb az illető alapítók beleegyezése vagy rendelkezése szükségeltetvén — annyival inkább, mivel az alapszabályokban tisztán következő nyilatkozat áll: hogy ezen alapított töke soha semmi más cölökra ne fordítottassék, s annak mikénti használása, csak a viadal intézet közgyűlése, vagy az ez által kinevezett választóság határozatától függjön.

Alólirt magam is ohajtván a vivoda intézet fennállhatását, meg fogom a szükséges intézkedéseket tenni, hogy az ohajtott segédlemezés megszerezethessék a maga módján és utján.

Kolozsvárt nov. 7-én 1872.

B. Bornemisza János.*)

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Pesten nov. 8. 10 ó. 40 p. d. e.
Érkezett nov. 8. 12 ó. 25 p. d. e.

Tegnap a képviselőház jelenték-telen ülést tartott; megválasztá a tizenötös honvédelmi bizottságot.

A cholera tegnap szaporodott Budán 25, Pesten 15 beteggel, Jász-Kun kerületben, Kassán, szinte szaporodás.

Az új magy. államkölosön ügyében tegnap az alkudozások a pénzügyminister és bankár-consortium közt befejeztettek. Felveendő összeg 40 millió.

Amerikai elnök választásban Grant hívei 26, ellenfelei 2 állam-ban győztek.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 8.

— Az egyetemi rektor-beiktatás vasárnap, nov. 10 dikén, d. e. fél tizenkét órakor fog megtörténni, a lycaeumi épület második emeletének nagy termében.

— Trefort Ágoston vallás és közoktatási m. kir. minister ur — mint haljuk — sajnálkozását fejezte ki, hogy az egyetem megnyitási ünnepélyén részt nem vehet.

— Az egyetemi polgárság a város által rendezendő megnyitási ünnepély alkalmával fáklyás-menetet szándékozott rendezni a tanári kar tiszteletére, de az idő rövidsége és az eddig begyűlték ksekély száma miatt elhalasztotta azt. Valóban a város elhamarkodta ez ünnepélyt, az egyetem megnyitását tulajdonképpen csak akkor kellett volna megülni, midőn a beiktatásoknak vége és az előadások, megkezdődnek, mi csak — 15—20-ikán történik. A városi sietsége lehetetlenné tette egy részről az egyetemi ifjuság részvételét, s más részről sok szívesen látandó vendég lejárátelét.

— A kolozsvári önkéntes tűzoltó egylet pénzalapjának gyarapításához polgártársunk Orbán József kávéház tulajdonos, azon szép ajánlattal járult, hogy mint az egylet pártoló tagja, a m. kir. egyetemnek f. hó 10-én tartandó megnyitási öröm ünnepélye emlékéül látogatott kávéházának 24 óra alatti bevételeit átengedte: az egylet méltányolva polgártársunk önzestelen adományát, nyilvános köszönetet mond érte s ezt nemcsak köztudomásra juttatja, hanem egyszersmind felkéri ugy azon kávéháznak napi vendégeit, valamint a város minden rendű és rangu férfait, hogy számos megjelentéseik által szerezzék meg a városi tűzoltó tagoknak azon örömet, hogy az egylet több nemű szükségéi fedezésére megkivántató összeghez az adakozó példájától buzdítatva — filléreikkel maguk is hozzá járulni kívántak. A kolozsvári önk. tűzoltó egylet parancsnokságát Kolozsvárt 1872. november 8-án Minorich Károly, fő parancsnok.

— A pesti egyetem bölcsészeti kari tanárai egy clubbot szándékoznak alkotni e végből egy Kerekgyártó Than és Tótfi tagokból álló bizottságot neveztek ki.

— A színházban tegnap egy elmés vigjáték „Falura kell mennie“ adatott. A darab elég háláda-

*) Örülünk, hogy bár idelől közt híreinkkel a nemes báró is egy véleményen van s reméljük a többi alapítótag sem tagadja meg a töké rendeltetésének leginkább megfelelő célra való átkészítését.

tos tárgy volna egy élvezetes színházi estére, ha színházunknak minden tagja hűségesen megkivánna felelni hivatásának. A tegnapi előadásnak ismét voltak mozzanatai, melyek kérlelhetetlen megrovásra méltók. A legfőbből hallgatva, Szilágyinak szerep-nemadása a legmerészebb botlásokkal gyönyörködött a közönséget, mellette Krasznai, ellekintve nehézes játéktól, csaknem hasonló módon tett ki magáért. S midőn színpadunkon ily hanyagságnak vagyunk tanui, annál nagyobb elismeréssel emeljük ki azokat, kik hivatásukból lelkiismeret csínálnak: Mátrai tegnap is művészileg alakított egy megfáult álszenteskedő hű képmása volt. Eichner Anna eleven fűrgeségében, anynyi eredetiség és fűrgeség volt, mennyit, el merjük mondani, színházunk egy pár legfőbb tagjának játékában is ritkán találunk. Philippovicns jól betöltötte első szerepét, de a tánczestély érdekes jelenetben játéka, halavány, szintelen volt.

— Bogóy Alajos ki mint opera énekes teljesen megnyerte a debreczeniek tetszését, a közönség kíváncsára egy két népsziműben is fel fog lépni.

— Szilágyi Sándor és Sziládi Aron akadémiai tagok nagy buzgalommal folytatják „a török magyarhoni történelmi emlékek“ kiadását. A hatodik kötet épen most jelent meg, s többnyire az erdélyi múzeum könyvtárból az eredetiek után közöl okmányokat. Ez ernyedetlen szorgalommal s páratlan buzgalommal összeállított művet, ajánlluk a közönség figyelmébe.

— Antal Domokos inakleki ref. lelkész, közelebről lépett házassági szövetségre néhai Vincze Ferenc szűznai volt lelkész kedves leányával Vincze Ilkával.

— A belső farkasutczai ref templomban az egyetem megnyitása alkalmából vasárnap hála-istenütszetelet lesz. Az alkalmi beszédet Herepei Gergely segéd-pap fogja tartani.

— A n-szebeni m. k. jogakadémiánál úresedésbe levő pénzügytan és törvényisme, a bánya-jog és a Magyarországon érvényben levő magánjog tanszékre a pályázat ki van írva.

— A cholera állásáról f. é. november 5-én beérkezett napi tudósítások szerint: Budán nov. 5-én 34 újabb cholera eset merült fel, ehez hozzászámítva az ápolás alatt maradt 131 egyént, az összes beteg létsám 165, ezek közül meggyógyult 5, meghalt 13 oct. 18-ától összesen megbetegült 363, kikből meggyógyult 120, meghalt 96, gyógykezelés alatt pedig maradt 147, Pesten nov. 5-étől 6-ig újabb megbetegült 5, ehez számítva az ápolás alattmaradt 18-at az összes beteglétsám 23 ebből meggyógyult 2 ebből meghalt 3. A járvány kezdete óta összesen megbetegült 39 ebből meggyógyult 6, meghalt 15, további ápolás alatt pedig maradt 18. Zempémegyben. Szerencsen nov. 3-án egy halálra végződött choleraeset merült fel. Kassán: a cholera betegek száma kettővel szaporodott; 10 beteg közül eddig 6 halt meg.

— Déván e hó 5-én egy 101 éves embert temettek késő este fáklyavilágánál. A Hóra világkor már 12 éves volt. Mindvégig ép testtel és elmével bírt.

— A dévai öngyület leány-iskolájának tanító-nőjét férjével dézai Biró Józseffel a keszthelyi közsegi iskolába választották meg s így a dévai l. iskola, még alkalmas tanítónő akad, szünetel.

— A dévai állami tanító képezdében a képezdészek száma okt. elején 74 volt, de a sorkatonasághoz 8 beszólítatván, ma rendes hallgató 66. E szám-nak kétharmada magyar, egyharmada román, kik a legszebb egyetértésben élnek. A gyakorlati iskolába felvételtett 40 gyermek A reáliskolába 33 új tanonc lépett s így a két osztályban 45-ön vannak.

— Déván Csóka Sándor szintársulata egy hónap óta miudig telt házban szép sikerrel és köztetszéssel működik. Déváról Enyedrefog menni; meg is érdemi a pártfogást. Ajánljuk az enyedi t. cz. közönség figyelmébe, ha ugyan a dévaiak most egy hamar elbocsátják.

— Disznód közsege körül november 5-én este nagy tűzvész pusztított.

— A polgári társalkodó évi rendes közgyűlést állítólag vasárnap fogja megtartani.

— A szebeni és fogarasi havasokat, mint azon vidékről jövő utasok mondják, a hó már ellepte.

— Egy vidéki városi öngyület egy képzett s minden tekintetben alkalmas tanítónő kívánván szerezni, e végett Pestre írt. Ajánlkozott is egy, de ez lejártele előtt biztos tudomást ohajtván nyerni, jövendő elhelyezéséről s ellátásáról, több kérdőpon-tot intézett a öngyülethez, melyek közül a 14-ik így szól: „Férjhezmenetemen alkalmával mi történik velem? ... A válasz erre — mint halljuk — nagyon rövid és egyszerű volt.

— Neumann, kördn kben is ismert pesti nénekes társaságát e napokban Szebenbe várják.

— Egy dühös kutya tagnap délben, rémülésbe tartotta külonostorutca lakóit. Saját szemünk előtt lett négy egyén a veszett állat marásának kitéve s a rendőrség nemcsak semmit nem tett ez állat azonnali elpusztítására, de a főkapitányának ez esetről este 8 órakor még tudomása se volt. Szervezés, mikor jön el a te országod?

— A pesti játék barlangok. nov. 5-én este 7—8 óra közt felsőbb utasítás folytán a köz-ponti felügyelő tisztviselő nyolcz rendbírtos és nyolcz po-

roszló kíséretében a roz hibern álló söldfautozat 9. számú házat vette szemle alá, s a rendőri közegeket alant hagyva oly utasítással, hogy senkit ki ne bocsássonak, maga az emeletre ment föl és a nagy üvegajtót zárva találva, csöngetett; a csöngetésre egy „fej“ jelent meg a függöny mögött, de a tisztviselő idegen vonásait látva, gyorsan visszahuzódott és a belső termekbe visszasielt. A tisztviselő ekkor, hogy semmi időt ne veszítsen, kénytelen volt a zárt betörni és a termekbe belépni. Az első teremben az „egy játszma piquet“-et adták elő épen, de ez nem zavarta őt s a második terembe ment, ott az „urakat“ biztonnyára ama „fej“ jeladása következtében, még mindig a játékeszközök félretakarításával foglalkozva találta, kik azonban a tisztviselő felszólítására ugy is sikertelen munkájukkal felhagytak s resignatioval várták a történetendőköt. A tisztviselő mindenekelőtt a pénzt foglalta le, talált pedig 123 darab 20 frankos aranyat, 156 darab német egyesületi tallért, 155 darab egy flos ezüst pénzt és 165 frot bankjegyekben de a mi legfeltűnőbb volt, játékra mntató eszközöket nem talált; figyelmesebb keresés után azon ben rájött, hogy a teremből egy rejtett sötét zug nyílik, hol a játékeszközök egymásra dobálva feküdnek s hol azokivül néhány „ur“ is kuczorog. Így az után még a következő tárgyak estek a hatósági személy kezébe zsákmányul és pedig 500 tallér értékű külföldről hozott, pompás szerkezetű roulette-gép, két nagy asztaltborító zöld színű posztó, melyek laicus szem előtt ákombákomnak tetsző számokkal és jegyekkel vannak ellátva, egy roulette asztal, melynek kivágott közepébe a gép beilleszthető, mintegy 10—12 darab, finom mivű fából készített, a gorblyékhöz hasonlító ugynevezett pénzronc, melynek rendeltetése az aranyok beseprese, egy kártyasajtó, 2—300 csomag különféle kártya, egy szekrény a roulette-gép befogadására, továbbá a hozzávaló kulcsok, zárok, tisztító eszközök sat., mely tárgyak egy egész szobát betöltenek. Midőn a tisztviselő a lefoglalással végzett, a játszókat szólította fel igazolásra, mit azok nagyrészen teljesítettek is, a kik pedig erre képesek nem voltak, azok bérkocsin egy-egy biztos kíséretében a lakásul mondott helyekre küldettek ki, s miután személyiségüket mindannyian igazolták, mindnyájat szabadlábban hagyták.

— Arife bey a bécsi új török követ, Pesten át Bécsbe utazott. Misszak effendi, ki Pesten igen kedvelt egyéniség lett s ki magyarul is meglehetősen megtanult, Athenbe megy követségi első titkárnak.

— A pénzkrisis jelének tartja a „Herm. Ztg.“ azon körülményt, hogy a két utóbbi hó lefolyta alatt Erdélyben 25 kereskedőház bukott meg.

— Egy örült. Közlebb egy kopott ruhájú, de urias viseletű fiatal lépett be egyik nagyobb fővárosi vendéglő éttermébe és minden jóból élvezvén, fizetés nélkül akart eltávozni. A pinczerek észrevén, megszólították, hogy előbb fizessen. „Hullj a porba nyomorult rabszolga, urad és királyod előtt!“ kiáltá a föltartoztatott s megragad a pinczér vállát, ugy hogy az majd lerogyott. Végre az egész pinczér-ség összefutott, hanem a fiatal ember, ki királynak állítá magát, oly viasszan válaszolgatott, hogy jobbnak látták a szarencesétlen tébolyultat fizetésesztatás nélkül elbocsátani. Vajjon nem volt a gavallér az ebéd előtt józan is, éhes is, de üres zsebbel és ezért gyomra érdekében rendezte ezt az örülési rohamot.

A szerkesztő postája.

K. S. tatar urnak. Gy Alfalura. Ajánlatát, mint láthatja ön, szívesen fogadjuk; kérjük az ígért további beváltására.

KÖZGAZDASÁG.

Vasuti politikánk.

— Eszaky Károly felolvasása a magyar mérnök-egylet gyűlésén. —

(Folytatás.)

Ezen kombinációk közül legegyszerűbb az, midőn a társaság önálló pénzügy mellett sajátját, és pedig saját régije-jén épít. Ez alatt nem épen az értem, hogy házilag épít, és maga fogad munkást, maga termeli vagy szerzi be az anyagot, hanem, hogy vagy ezen modalitással, vagy e nélkül közvetlen igazgatósága alatt saját közsegeivel eszközi az építkezést.

Második alak, ha a társaság független pénzügy mellett az építkezést fővállalkozat adja ki, s a kész vasutat fölszerevel veszi át.

Harmadik alak, ha a pénzügy ugyan pénzintézet közvetítése alatt áll, de a társaság saját regijejében épít.

Negyedik alak, ha közvetített pénzügy mellett az építkezési fővállalat teljesíti.

Ötödik alak ha az engedélyes az engedélyből a fővállalkozást tartja meg magának, a vasut tulajdonát társaságra ruhazza, mely a részvényőket előállítja, a pénzügyet pedig egy harmadik intézet kezelésébe adja.

Lehetne még több kombináció, de elég ebből ennyi is, hogy mindegyik előnyét és hátrányát hasonlítások után kifejtjük.

Ennek megmérésében abból indulunk ki, hogy minden alakban hány faktor van, mely nyerni akar. Mindannyi alakot összehajlva első a közvetlen munkás, — ez legszerényebb, ez az ugynevezett polgári nyerevényért, az életesszökezt dolgozik.

Második sorban van az alvállalkozó, — 3-ban a szakkvállalkozó, 4-ben a fővállalkozó, 5-ben a társaság, 6-ben az alakító konzorcium, 7-ben a pénzintézet, s ezentul vannak még a költségek az előmunkálathoz címén, a nagy és kis szennálák, s a hírlapi honoráriumok.

Tehát esetleg tíz ezim van, melyen a vasut do-lácziója elfogy, — ha tehát a mellett továbbra is megmaradunk, hogy a vasutat rókának tekintsük, el lehet gondolni, hogy arról hány bórnek kell lekerülni. — És miután gyakorlatban a dotáció fogyesztása épen megfordított sorban jön fogyasztásba, mint a hogy elősoroltuk, — természetes, hogy a költségek szöklése mindinkább akkor következik, midőn a vasut építésnek tulajdonköpeni faktora jönnek a sorolatra.

Tegyük most a vasut létesítésének alakjai és módjai közt kis összehasonlítást; vegyük a minimal és maximal esetet, ezek között a költségek progressziója a fölállított sorolat szerint folyik.

Legelőnyösebb és kedvezőbb módnak vesszük azon alakot, midőn maga az állam épít, — ez esetben a jó és megbízható előmunkálathoz valósságos költsége jön számításba, reclam a törvény, szennálra nincs szükség, tehát e két szimen nincs költség, s a többi tényezők közül csak a föl sorolt három. esetleg négy első mint mellőzhetetlen követel költség.

Ellenvetésül lehet mondani, hogy ha az állam épít, nekie kell ezen célra pénzalapjának, mely az adott körülmények közt csakis kölcsön utján alakítható lenni, — a kölcsön pedig akár kormány akár magános kösse, költségbe kerül, — ez rgaz, — de az is igaz, hogy az állam által kötött kölcsön mindig korrektebben, tisztábban és szabatosabban intéztetik el, mint bármely konzorcziális pénzüme, — esetleg lehet ez is drága, de a valósságos költségre redukálódik, és a szédelgést kizárja. Tehát már itt nagy anyagi és erkölcsi előnye van; — másik háztartási előnye pedig az, hogy ha létezik egy ily alap — miután az államháztartás is ily háztartás, mint akár mely más, és miután az ily alap saját céljára sem egyszerre, sem az egész azonnal nem szükséges, ha tehát a háztartásban más czimen szükség áll be, nem kell azonnal sem Moizesnek és Izsáknak apró pénzért szaladni, hanem van egy lengő alap, mely ideiglenesen helyt áll és Moizesnek és Izsáknak provizióját megkiméli.

Legköltésesebb, leghátrányosabb, és e mellett legvesztélyesebb módnak vesszük, melyet az 5. pont alatt említettünk, mert ebben az üzme minden uniformja helyet talál.

(Folyt. köv.)

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Nyiltér.)*

Figyelmeztetjük a jó és divatos ruhák kedvelőit, hogy óvatossak legyenek, mikor Turóci Lajos szabómestertől (?) középútoza, kisegítő-ház akarnak dolgoztatni.

E sorok írója megadta az árát ama kísértésnek, hogy nevezett szabómesternél (?) tette megrendelését. 83 ft. értékű (?) ruhái szerényében hevernek, melyeket szük és roz szabású miatt viselni lehetetlen.

A szabómester (?) ur az általa egyszer elkészített ruhadarabokon, bármily rozak legyenek azok, igazítani nem szokott; hogy pedig visszavegye s mást készítsen az általa elfuscherozott ruhák helyett (mit minden más tisztességes szabó ily esetben készségeggel megtesz), arról nála szó sem lehet,

A ki me gakar győződni a mondottak valósságáról, e lap kiadóhivatalában megtekintheti a kérdéses ruhákat, mint Turóci Lajos remkeit.

A Stein János-féle kölcsön-könyvtárba november 1-sőjétől a magyar könyvek (egy kötet) olvasási évi díja 5 ft helyett 2 ft-ra szállított le.

Márcinkievics Marczel, a kölcsön-könyvtár tulajdonosa.

Blasini gyorskocsi menetrendje

1872 november 2-tól:

Kolozsvárról Szamosujvár és Deés re és vissza indul naponta kétszer.

Kolozsvárról reggeli 8 órakor és délután 1/2 3 órakor.

Déésről Kolozsvárra reggeli 6 órakor és délután 1 órakor. — Kolozsvárról 1 személy első közbelső compéba Szamosujvár 2 fr. 30 kr. hátulsó coupe és imperial 1 fr. 70 kr. Déésig 3 fr. — és 2 frt. 50 kr.

Bármily viszonyok jöjenek közbe ezen fentebbi árak folytonosan megmaradnak, felyebb hágtatni nem fognak sem miszin alatt, az intézet igazgatóságának nem cölja az utazó közönség iránt háládatlan lenni, mert jelszara sebes, olcsó és kényelmes közlekedés.

Kolozsvárról Tordára Felvinczre naponta kétszer, reggeli 3, és délután 4 órakor. 1 hely ára Tordáig 2 frt. — Felvinczig első és közbelső coupe 4 frt, hátulsó és imperial 3 frt. 50 kr. — Minden utas 30 font szabadpöndgyázt vihet magával. Az imperial ülőknek több új Bundát készítettett az intézet, egész vonalokra 50-50 kr. díj mellett használhatni egyes utra.

Kolozsvárt, november 2-án 1872.

Kibédi Blasini Domokos

*) E rovat alatt közlétekként csupán a sajtóhatóság irányában válnak felelősséget a szerk.

Nem hivatalos.

(419)

(3—10)

Hirdetmény.

Néhai Zudor Zsigmond örökösinek örömlényesékesi birtoka, belső telek és urilakkal, erdővel, szőlővel és regálával együtt, kedvező feltételek mellett örök áron eladó; esetleg hosszabb időre bérbe kiadó.

Bővebb értesítést nyerhetni Csáthy Géza ügyvéd irodájában Kolozsvárt, szentegyházutcza 470. sz. alatt.

Karváz Gyulánál Kolozsvárt

Petroleum:

valódi amerikai 1 font 22 krajczár o. é.

Kapható: 1 és 2 fontos üvegekben, nagyobb mennyiségben olcsóbb.

ZSIR:

kupája 1 forint o. ért.

SZALONNA:

1 font 44 krajczár o. ért.

Füstölt és paprikás szalonna:

1 font 48 krajczár o. é.

VAJ: 1 font 80 krajczár.

MÉZ: 1 font 24 kr.

SZILVA: kupája 24 kr.

Legujabban megjelentek

és Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

Néhai VADAS JOZSEF,
kolozsvári első pap és nyugalma. esperes

Egyházi beszédei.

Kiadták: Nagy Péter erdélyi ev. ref. püspök, Szász Gerő ev. ref. első pap és esperes és Szász Domokos ev. ref. második pap.

Első füzet. Nagy 8-rét. Ára 1 frt 20 kr.

„Hasznos munkát cselekedtünk, írják a kiadók, mert a múlt évben elhalt, néhai hivatalunk egy oly iskolának volt híve és egyik érdemes képviselője, ki nem az üres szódagályban, semmit mondó frázisokban szeretett pompázni: hanem főnek és mindenkinek felett valónak tartotta az egyszerű-

séget, a valóságot, a bibliai köztudományt és azt a melegséget, mely ösztönzette hitből és mely meggyőződésből származott, s mely nélkül az erkölcsi, vallási életben eredményeket felmutatni, teljes lehetetlenség.”

„És a mit ő vallott egész pályájának nem mindég világos folyamában, mi ennek megvalósulását illetően, hajlunk ilyenkor egyházi irodalmunkban; és éppen ezért látnunk jónak, kiadni és beszélni; — ebben keressék az indokot olvasó közönség, paptársaink és a kritika.”

Magyarosan.

„A magyarnyelv sajátosságairól”

írt jegyzetekhez.

Irta Gyergyai Ferencz.

Ára füzve 1 frt 40 kr.

A „Reform” e műről ekkép írt: „Gyergyai Ferencz ur, egy tudományosan képezett erdélyi nyelvész, ki néhány évvel ezelőtt, „a magyarnyelv sajátosságairól” nevű műve által kezdett fölteni. — Jelen munkája már jóval terjedelmesebb, s alig jöhetett jobbkor, mint épen most. Nyelvünknek honi „fuzamokól” és idegen csomópontoktól való megtisztítása képezi most jóakaró nyelvészeink egyik fő feladatát, s e feladat nem csak szép, de nehéz is. — Nehéz, mert az akadémia nagy szótára óriási mérvben terjeszt és táplálja a hitet, hogy minden magyar ember született és minden hőbortos jóakarat már nyelv-tudomány.”

„Különbözik a mozgalmak a nyelvrontás ellen már nagy hullámokat hajt. A „Nyelvőr” megteszi kötelességét s az irtani való hibák nagy tárházává lett. — Gyergyai ur jelen munkájával lehető nagy tért ölt át, s mindenütt alaposítást, s a mi itt nem csekély dolog, kész segélyt iparkodik nyújtani. — Nem gondolom, ugyan eloszavában, hogy készakarva írta valaki nem-magyarosan, sőt azt hiszem, mindenki író azt szeretné, hogy kitűnő magyarsággal írjon, hanem az a baj, hogy nem figyelmeztették rá, mi magyaros, mi nem, és így megszokta a nem-magyaros kifejezéseket, nem veszi észre a magyartalanságot, sőt épen helyesnek véli.” sat. sat. Végül csak azt kívánom, ha a „Magyarosan” mentül nagyobb elterjedést nyerjen, s így mentül nagyobb hatása sem fog elmaradni.

A felvilágosodás

keletkezésének és befolyásának történelme Európában.

Irta Lecky W. E. H. Fordította Zsilinszky Mihály.

Megjelent eddig 2 füzet. Egy-egy füzet 1 frt.

Ugyan csak

Mivel óvjuk meg magunkat a cholera ellen!

STEIN JÁNOS
könyvkereskedésében
KOLOZSVÁRT
kapható:

A cholera és annak
hideg vízzel gyógyítása

Rousse elveit szerinti és saját tapasztalata után
Irta Hahn Tivadar. II. kiadás. Ára 50 kr.

ERDÉLY
határához
is közeledik!

Máramarosmegye
tiszavölgyi járásában is kiütött!

Ez a kérdés, s megint ez a kérdés!

Könyv- és hangjegy kereskedés bel-középutca 456 szám.

STEIN JÁNOS KÖNYV- és KÖNYOMDÁJA KOLOZSVÁRTT.

A könyvnyomda helyisége az utóbbi időben megnagyobbított és legujabban is egy új gyorsajtóval gazdagodott, úgy hogy jelenleg már

három gyors- és egy kézi-sajtó s egy simító-gép van működésben.

Számos és gyakorlott szedőimnek új és mostan divó csinos betűk állnak rendelkezésükre.

Könyvnyomdában ügyes, szakértő kömetző s rajzoló és három sajtó a szükséges személyzettel van foglalkoztatva.

Évtizedek óta e téren működve sikerült minden a nyomdai munkák kiállításához szükséges anyagoknak

legjobb és legolcsóbb forrásait felfedeznem.

Az itt elmondottak képezik azon tényezőket, melyek lehetővé teszik, hogy minden

KÖNYV- és KÖNYOMDAI MUNKÁT

a legrövidebb idő alatt, s legizlésteljesebben s oly jutányos árban vagyok képes kiállítani, úgy hogy e téren bátran kiállom a versenyt

bármely hazai könyv- és könyvnyomdával.

Elvállalok mindennemű és nyelvű könyvek, bármiféle rovatos ívek, körlevelek, árjegyzékek, számlák, nász-, gyász- és vigalmi jelentések, meghívó-jegyek, tánczrendek, gyógyszer-tári jelzetek, bor-, rozsolis- és más vignettek, újévi és más alkalmi üdvözlések, barom-utlevek, vásározódulák, hirdetések, bármilyen nagyságú falragaszok, szóval minden e szakba való munkát izletes kiállítását.

Bátor vagyok pedig különösen a kir. törvényszékek, megyei- és városi hatóságok és a községi előjáróságok figyelmét arra felhívni, hogy a hivatali szükségletekre megkívántató nyomtatványok gyors kiállítására s legolcsóbb árszámlítására különös súlyt fektetek.

Előleges költségvetéssel is készséggel szolgálom a gyakrabban előforduló nyomtatványok mintázatainak birtokában lévén.

Az új „polgári törvénykezési rendtartás”-ban és a Kolozsmegye gyalui egyesbirája által a községi előjáróságok részére kiadott „utasítás”-ban előforduló magyar vagy román szövegű nyomtatványokból — melyekből készletet tartok — külön kis mennyiségben koncz számra is, jutányos árban szolgálom. Az „utasítás”-ban előforduló mintáknál világosan kiteendő: magyar vagy román szövegű nyomtatvány szükséges-e?

Egyidejűleg bátorságot veszek magamnak könyvkereskedésemet (bel-középutca 456 szám) és papirkereskedésemet is (főter 2 szám, a tanácsház tőszomszédságában) a nagy közönségnek emlékeztetébe hozni.

Papir-, rajz- és író-eszközök kereskedése főter 2-dik szám.